

‘Hoe machtig is uw Naam op heel de aarde’

PSALM 8 – EEN SCHEPPINGSPSALM

VERWELKOMING EN SITUERING

Psalm 8 behoort tot het eerste van de vijf boeken Psalmen (psalmen 1-41), en is een psalm op naam van David. Het is een relatief korte psalm, hij telt slechts tien verzen. Bovendien zijn vers één en vers tien helemaal identiek: ‘Heer, onze Heer, hoe machtig is uw naam op heel de aarde.’

Het eerste en het laatste vers laten weinig twijfel bestaan over het opzet van psalm 8. De psalmist zingt de lof van God. Hij roemt de majesteit van de God van het Verbond, wiens Naam (JHWH) niet wordt uitgesproken.

Het bijzondere van psalm 8 is dat de psalmist de grootheid van God uitdrukkelijk verbindt met zijn scheppingskracht. Daarom wordt hij een scheppingspsalm genoemd. God toont zijn kracht en glorie in de sublieme schoonheid van het heelal, in de weelderigheid van fauna en flora en, niet het minst, in de mens, zijn oogappel naar wie Hij omziet.

PSALM 8 BELUISTERD EN/OF GEZONGEN (ZJ 520)

Voor we samen de tekst van psalm 8 lezen, zingen we samen het lied ‘Heer, onze Heer, hoe heerlijk en verheven’ (ZJ 520)



1. Heer, on - ze Heer, hoe heer - lijk en ver - he - ven
2. Wel doet de he - mel hoog uw glo - rie blin - ken,
3. Aan - schouw ik 's nachts het kunst-werk van uw han - den,



1. hebt Gij uw Naam op aar - de uit - ge - schre - ven;
2. maar in de mond van kind' - ren doet Gij klin - ken
3. de maan, de dui - zend ster - ren die daar bran - den,



1. mach - ti - ge God, Gij die uw ma - jes - teit
2. uw mach - tig heil, zo maakt G' uw vij - and stil
3. wat is de mens, dat Gij aan hem ge - denkt,



1. ten he - mel o - ver ons hebt uit - ge - breid.
2. en doet uw ha - ters bui - gen voor uw wil.
3. het men - sen - kind, dat Gij hem aan - dacht schenkt?

4. Gij hebt hem bij - na god - de - lijk ver - he - ven,
 5. Al wat er land of wa - ter heeft tot wo - ning,
 6. Heer, on - ze Heer, hoe heer - lijk en ver - he - ven .

4. een kroon van eer en heer - lijk - heid ge - ge - ven,
 5. het moet de mens er - ken - nen als zijn ko - ning:
 6. hebt Gij uw Naam op aar - de uit - ge - schre - ven.

4. Gij doet hem heer - sen o - ver zee en land,
 5. vo - gels en wild en al 't ge - dul - dig vee
 6. Heer, on - ze God, hoe vol van ma - jes - teit

4. ja, al uw wer - ken gaaft Gij in zijn hand.
 5. en wat er we - melt in de wij - de zee.
 6. hebt Gij uw Naam op aar - de uit - ge - breid.

of we luisteren samen naar een voordracht van de psalmtekst

In het Hebreeuws (1'40")

https://www.chabad.org/multimedia/media_cdo/aid/3995960/jewish/Tehillim-Reader-Chapter-8.htm

In het Nederlands (gelezen door Benoît Standaert osv in de vertaling van Gerhardt en van der Zeyde) (2'20")

<https://www.bijbelhuiszevenkerken.be/blog/2013/01/01/nacht-1-psalm-1-tot-29/#Psalm84>

DE TEKST LEZEN: PSALM 8

Een deelnemer leest de tekst luidop voor. Bedenk: we hebben te maken met een hymne, een lofzang op de majesteit van God. Die lof mag ook klinken in de wijze waarop we de psalm vertolken.

Vers 2 van psalm 8 is ook op muziek gezet als keervers bij de antwoordpsalm (zie ZJ P3 en P4). Het kan een idee zijn, mochten de deelnemers de melodie kennen, om het keervers bij start en einde te zingen.



1 Voor de koorleider. Op de wijs van de Gatitische. Een psalm van David

2 HEER, ONZE HEER,

hoe machtig is uw naam

op heel de aarde.

U die aan de hemel uw luister toont -

3 met de stemmen van kinderen en zuigelingen

bouwt u een macht op tegen uw vijanden

om hun wraak en verzet te breken.

4 Zie ik de hemel, het werk van uw vingers,

de maan en de sterren door u daar bevestigd,

5 wat is dan de sterveling dat u aan hem denkt,

het mensenkind dat u naar hem omziet?

6 U hebt hem bijna een god gemaakt,

hem gekroond met glans en glorie,

7 hem toevertrouwd het werk van uw handen

en alles aan zijn voeten gelegd:

8 schapen, geiten, al het vee,

en ook de dieren van het veld,

9 de vogels aan de hemel, de vissen in de zee
en alles wat trekt over de wegen der zeeën.

10 HEER, onze HEER,
hoe machtig is uw naam
op heel de aarde.

DE TEKST VERKENNEN

De structuur van de Psalm

Per twee vervullen de deelnemers de volgende opdrachten. Werk op de tekst van de vorige bladzijde. Oplossingen vind je op de volgende bladzijde.

- *Elke deelnemer heeft vijf kleuren (of vijf manieren van aanduiding: omcirkelen, onderlijnen volle lijn, stippellijn, vierkante haken, ronde haken, ...) bij de hand.*
- *Duid in de tekst, in een eerste kleur (of omcirkel), het identieke begin- en eindvers aan.*
- *Duid vervolgens, in een tweede kleur (of onderstreep met een volle lijn), het middelste vers aan (vers 5) aan. Wat valt je op bij dit vers?*
- *Duid vervolgens, in een derde kleur (of met een stippellijn), alle verwijzingen naar de schepping (kosmos en levende wezens) aan.*
- *Duid vervolgens, in een vierde kleur (of plaats tussen vierkante haken), aan wat over de mens wordt gezegd.*
- *Duid vervolgens, in een vijfde kleur (of tussen ronde haken), aan wat over God wordt gezegd.*

Wanneer de deelnemers klaar zijn, kan de groep onder begeleiding van de moderator de verschillende opdrachten hernemen en bespreken aan de hand van de toelichting op bladzijde 5.

Een andere mogelijkheid om de structuur van de psalm aan te duiden is de volgende aanpak:

- *Elke deelnemer heeft twee kleuren (of twee manieren van aanduiding: omcirkelen en onderlijnen) bij de hand.*
- *Duid in de tekst, in een eerste kleur, elke 'u' aan.*

- *Duid vervolgens, in een tweede kleur, de 'ik' aan.*
- *Beantwoord, samen met de buur, de volgende vraag: hoe voelt de 'ik' zich tegenover de 'u'?*

Wanneer de deelnemers klaar zijn, kunnen ze met de begeleider de opdrachten hernemen en bespreken aan de hand van de toelichting op bladzijde 11.

De betekenis van de psalm

- **Het** valt onmiddellijk op: het eerste en het laatste vers van de psalm zijn identiek. 'HEER, onze HEER, hoe machtig is uw naam op heel de aarde.' De beide verzen zetten onmiskenbaar de toon, de psalmist prijst God, zijn weldadige aanwezigheid (Naam). Begin en einde van de psalm laten een perfecte symmetrie zien. Ze vormen het kader (zoals van een schilderij). Maar waarvan (wat is er geschilderd)?
- **Het** middelste vers van de psalm (vers 5) verwoordt ook het hart van de lofzang op God. In het midden van de (psalm maar vooral van de) schepping staat de mens. Maar hij staat daar niet alleen. God is daar ook en het wonderbaarlijke is nu net dat Hij zich om die mens, die in het centrum staat maar dus niet de hoogste plek inneemt – die is voor God – bekommert, ernaar omziet.
- De 'u' drukt de grootheid uit van God, de schepper van alle dingen. Tegenover de 'u' staat de 'ik' die de kleinheid van de mens verwoordt, ten overstaan van de glorie van de hemel en de aarde. Zo klein de mens is, zo groot is het wonder dat God naar die mens omziet!
- **Het** is alsof de hemel (het uitspansel: maan en sterren) en de aarde (vee, vissen, vogels), ja de ganse kosmos de mens omringen. In het centrum van de schepping staat de mens en in een eerste concentrische cirkel rondom de mens vind je de schepping (de luister of sublieme pracht van de kosmos enerzijds en de rijke diversiteit aan leven op aarde anderzijds). In een tweede cirkel rondom de mens en de kosmos is er God, de schepper van hemel en aarde.
- **De** psalmist geeft een koninklijke beschrijving van de mens: bijna gelijk aan een god, gekroond, alles toevertrouwd en alles aan zijn voeten. Er doemt een beeld op van een mens op een troon, een koning die zijn rijk overziet en waarvoor alle onderdanen buigen. Zo groot acht God de mens, maar
- ... er is ook God zelf, de enige echte koning, de schepper van al wat is. De mens heeft niets aan zichzelf te danken. Alles wat hij heeft, is hem gegeven (toevertrouwd en aan zijn voeten gelegd). Als de mens kan 'heersen' over de dingen zoals een koning,

dan is dat enkel omdat God dat mogelijk heeft gemaakt. Het is allemaal het werk van zijn vingers. Hij heeft de maan en de sterren aan de hemel gezet. De enige die het toekomt om zijn naam machtig te noemen, zoals bij het begin en het einde van de psalm, is de HEER.

- ... God, de HEER is machtig op heel de aarde. Maar de psalmist voegt nog een indrukwekkend element toe om die macht van God te karakteriseren. God strijdt, zoals een koning, tegen vijanden en belagers. Dat doet hij echter niet met geweld maar met de kracht van de kwetsbaarheid. Met de stemmen van kinderen en zuigelingen bouwt hij een macht op.

EXTRA TOELICHTING

Duiding per vers

vers 1: op de wijs van de Gatitische. Een onbekend woord dat ook opduikt bij psalm 81 en 84. Ofwel verwijst het naar een muziekinstrument uit een stad van de Filistijnen (Gat), ofwel verwijst het naar een oogstlied en naar een olie- of wijnpers in het bijzonder, naar het Hebreeuwse woord *gath*. In de Willibrord vertaald als: 'bij de wijnoogst'.

vers 2: een refrein, hernomen bij het begin en bij het einde. De psalmist looft de naam van God. De naam is de aanduiding van een persoon. Als God zijn naam openbaart, maakt hij zich aanspreekbaar en aanroepbaar, zodat hij aanwezig komt. De 'Naam' is Gods machtige en weldadige aanwezigheid.

vers 2-4: de blik gaat naar boven, naar de hemel, de maan en de sterren. God toont zijn kracht in de wonderlijke uitgestrektheid van de hemel. Van de macht van de hemel naar de kwetsbaarheid op aarde. Tegenover de hemelhoge macht staat de kwetsbaarheid van de kinderen en de zuigelingen waarmee God strijdt. God, groter dan de grootsheid van de hemel, baant zich een weg doorheen de wereld met de kracht van de kwetsbaarheid!

vers 4: knoopt aan bij de ontmythologisering van Gen 1,16. Zon en maan, deze hemellichamen, werden in de omliggende landen als goden vereerd. Maar de psalmist beschouwt ze, net als de auteur van Gen 1, als door God geschapen.

vers 5: de kern van de psalm, een vraag vol verwondering; de psalmist verbaast zich over de scheppingskracht van God maar nog meer over het feit dat God, in al zijn grootheid, zich bekommert om de mens, de sterveling.

vers 6-7: uitwerking van vers 5, de mens is 'bijna een god' (in de Griekse tekst vertaald als 'engel'), de psalmist spreekt over de mens als een koning die heerst over de schepping, weliswaar als een geschenk van God. Hier wordt de grootheid van de mens opgeroepen.

vers 8-9: in de opsomming herkennen we de drie domeinen waarover ook wordt gesproken in Gen 1,28-30: de dieren op de grond, de vogels in de lucht en de vissen in de zee.

Doorwerking in het nieuwe testament

Psalm 8, vers 3 wordt geciteerd in Mt 21,16. Jezus citeert vers 3 op het moment dat de hogepriesters en Schriftgeleerden hem belagen.

Psalm 8, vers 5-7 wordt geciteerd in Heb 2,6-8. Vers 7 wordt in een gelijkaardige context ook geciteerd in 1Kor 15,27 en Ef 1,22.

Link met de liturgie

In het getijdengebed bidt men psalm 8 in de 2^e en de 4^e week tijdens het ochtendgebed. In de liturgie van de eucharistie wordt de psalm gebeden op het feest van Drievuldigheid (C-jaar), als antwoord op Pred 8,22-31; op donderdag tijdens het octaaf van Pasen, als antwoord op Hand 3,11-26; de eerste dinsdag van de tijd door het jaar, als antwoord op Hebr 2,5-12; de vijfde dinsdag, als antwoord op Gen 1,20-2, 4a; de achtentwintigste zaterdag, als antwoord op Ef 1,15-23. De liturgie reikt de psalm ook aan op 28 december, feest van de onschuldige kinderen.

PAUZE

GESPREKSVRAGEN BIJ HET MENS- EN GODSBEELD VAN PSALM 8

Voor het groepsgesprek van start gaat, zeker als er een moment van pauze is geweest, kan het nuttig zijn om de verwerking te starten met de gezamenlijke lectuur van de psalm.

Bij de start van het groepsgesprek kan de groep ook eerst luisteren naar Look at the world (uit: John Rutter, A song in season, The Cambridge Singers, Collegium Records 135, 2010) zie https://www.youtube.com/watch?v=otw_zbhd3gE (tekst op p. 14)

Aan de hand van de onderstaande vragen kunnen de deelnemers met elkaar in gesprek gaan over het mens- en godsbeeld van psalm 8. Het spreekt voor zich dat de voorgestelde vragen niet allemaal moeten besproken worden. Men kan gerust een keuze maken.

Een loflied

Psalm 8 is een loflied. De psalmist prijst God om zijn wondere daden. Hij vraagt Hem niets.

Welke gebeurtenissen in jouw leven zijn een aanleiding om, met de psalmist, te zeggen: 'Heer, onze Heer, hoe machtig is uw naam op heel de aarde.' Wat stemt je dankbaar en doet je spontaan God loven?

De plaats van de mens

De mens is groot, zegt de psalmist, maar God is oneindig veel groter. De mens mag dan wel, zoals een koning, heersen over de wereld, waarvan hij zelf trouwens zelf deel uitmaakt. Maar hij mag nooit vergeten dat hij die wereld kreeg en dat alleen God de naam 'koning' echt verdient.

Denk je dat deze kijk op de mens (als een rentmeester) een goede invalshoek is om om te gaan met de ecologische vraagstukken van onze tijd? Waarom? Waarom niet?

God die op de mens bedacht is

De psalmist verwondert er zich over dat God, de Koning van hemel en aarde, omziet naar de mens. Aan de ene kant toont God zijn luister (sublieme pracht-overwinning-licht) aan de hemel en op aarde (variëteit aan leven). Maar zijn verhevenheid is paradoxaal want ze betekent helemaal niet dat God afstandelijk is. Hij is betrokkenheid op de wereld en de mens. Zijn macht ligt in zijn zorg voor zijn schepping en voor de mens in het bijzonder.

Is deze omschrijving van Gods grootheid, verbondenheid zoeken met en bekommerd zijn om het kleinere en kwetsbare, voor jou nieuw? Waarom? Waarom niet?

De kwetsbare kracht van de liefde

De psalmist schrijft dat God een macht opbouwt 'met de stem van zuigelingen en kinderen'. Kracht staat blijkbaar niet tegenover kwetsbaarheid.

Heb je zelf ervaring met situaties of gebeurtenissen waarin je ontdekte dat kwetsbaarheid een sterkte in plaats van een zwakte is? Houdt die ervaring voor jou verband met het geloof, met Jezus Christus?

² HEER, onze HEER,
hoe machtig is uw naam
op heel de aarde.

U die aan de hemel uw luister toont -
³ met de stemmen van kinderen en zuigelingen
bouwt u een macht op tegen uw vijanden
om hun wraak en verzet te breken.

⁴ Zie ik de hemel, het werk van uw vingers,
de maan en de sterren door u daar bevestigd,
⁵ wat is dan de sterveling dat u aan hem denkt,
het mensenkind dat u naar hem omziet?

⁶ U hebt hem bijna een god gemaakt,
hem gekroond met glans en glorie,
⁷ hem toevertrouwd het werk van uw handen
en alles aan zijn voeten gelegd:

⁸ schapen, geiten, al het vee,
en ook de dieren van het veld,
⁹ de vogels aan de hemel, de vissen in de zee
en alles wat trekt over de wegen der zeeën.

¹⁰ HEER, onze HEER,
hoe machtig is uw naam
op heel de aarde.

GEBEDSMOMENT

Openingsvers

God, kom mij te hulp.

Heer, haast U mij te helpen.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

Zoals het was in het begin en nu en altijd

En in de eeuwen der eeuwen.

Amen.

Psalmodie: psalm 144

Geprezen zij de HEER, mijn rots,^o
die mij handen oefent voor de strijd,
die mijn vingers schoolt voor het gevecht,

² mijn beschermer, mijn vesting,
de burcht die mij veiligheid biedt,

het schild waarachter ik schuil,
hij die mijn volken aan mij onderwerpt.

³ HEER, wat is de mens dat u om hem geeft,
de sterveling dat u aan hem denkt?

⁴ Een mens is vluchtig als een ademtocht,
zijn dagen glijden als een schaduw weg.

⁵ Heer, schuif uw hemel open en daal af,
raak de bergen aan zodat ze roken.

⁶ Werp uw bliksem, sla de volken uiteen,
schiet uw pijlen en verdrijf hen.

⁷ Reik mij uw hand van omhoog,^o
bevrijd mij, ontruk mij aan de woeste wateren,
aan de greep van vreemdelingen

⁸ die leugens spreken met hun mond,
bedrog verbergen in hun handen.

⁹ Ik wil een nieuw lied voor u zingen, God,
voor u spelen op de tiensnarige harp,

- 10 want u brengt koningen redding,
 U hebt David, uw dienaar, bevrijd.
- 11 Bevrijd ook mij van het moordende zwaard,
 ontruk mij aan de greep van vreemdelingen
- die leugens spreken met hun mond,
 bedrog verbergen in hun handen.
- 12 Onze zonen zijn als jonge planten,
 in hun jeugd met liefde verzorgd,
- onze dochters als de hoekzuilen
 van een paleis, zo sierlijk gesneden,
- 13 onze schuren gevuld,^o
 van voorraad en voedsel voorzien,
 onze schapen en geiten, met duizenden,
- 14 met tienduizenden op onze velden,
 onze kudde doorvoed,
- geen inval, geen uittocht,
 geen weklacht op onze pleinen.
- 15 Gelukkig het volk dat zo mag leven,
 gelukkig het volk dat de HEER als God heeft.

Uit de brief aan de Hebreëën: *Hebr 2,5-9*

De komende wereld, waarover wij hier spreken, heeft hij niet onder het gezag van engelen gesteld. Veeleer geldt dit getuigenis, ooit door iemand afgelegd:

‘Wat is de mens dat u aan hem denkt,
het mensenkind dat u naar hem omziet?
u hebt hem voor korte tijd langer dan de engelen geplaatst;
u hebt hem met eer en luister gekroond,
alles hebt u aan hem onderworpen.’

Doordat hij alles aan hem onderworpen heeft, rest er niets dat niet onder zijn gezag is gesteld. Dat alles aan hem onderworpen is, zien wij echter nu nog niet; wel zien wij dat Jezus – die voor korte tijd lager dan de engelen geplaatst was opdat zijn dood door Gods genade iedereen ten goede zou komen – vanwege zijn lijden en dood nu met eer en luister gekroond is.

Stilte

Voorbede

acclamatie: God, U bent liefde, bron van het leven ZJ 30a

The image shows a musical score for a two-part setting of the acclamation. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both are in the key of D major (one sharp) and common time (C). The melody is simple and hymn-like, with lyrics written below the notes. The lyrics are: 'Toi, tu nous ai - mes, sour - ce de vie. / God, U bent lief - de, bron van het le - ven.' The score ends with a double bar line and repeat dots.

Heer, alles wat leeft vindt zijn oorsprong in u. Bemoedig allen die daarvan getuigen: sterk hen in het vertrouwen dat Gij, die voor het kleinste vogeltje zorgt, ook weet wat de mens nodig heeft. (refrein)

Heer, Gij die als allereerste hebt gezegd: 'leven moet er zijn', blijf ook vandaag uw woord spreken tot allen die zich inzetten voor wat beschadigd en verloren is. Herinner allen eraan dat de aarde hier niet tot bloei kan komen zolang zij daarvoor elders vernietigd wordt. (refrein)

Heer, Gij die alles in het leven riep met het oog op de mens, schenk ons mannen en vrouwen die in het spoor van het evangelie niet bouwen aan steeds grotere schuren, maar de nederigheid bezitten om het eigen kennen en kunnen ten dienste van uw schepping te stellen. (refrein)

Heer, Gij die als allereerste hebt gezegd 'licht moet er zijn', toon ons uw licht in die mensenharten en mensenhanden die voor anderen de nieuwe hemel en aarde zichtbaar maken. (refrein)

Onze Vader

Slotgebed

Eeuwige God,
uw werk zijn wij,
door U gemaakt, door U bemind en in het bestaan geroepen.
Alles hebt Gij in wijsheid gemaakt,
al uw scheppingskracht hebt Gij aan ons besteed;
zo zult Gij blijven doen aan ieder van ons,
de ene genade na de andere.
Wat zouden wij dan nog meer van U verwachten?
Aan deze zekerheid vertrouwen wij ons toe.
Door Christus, uw Zoon en onze Heer.
Amen.

Look at the world (John Rutter)

Look at the world, everything all around us,
Look at the world and marvel every day.
Look at the world: so many joys and wonders,
So many miracles along our way.

**Praise to thee, O Lord for all creation.
Give us thankful hearts that we may see
All the gifts we share, and every blessing,
All things come of thee.**

Look at the earth bringing forth fruit and flower,
Look at the sky, the sunshine and the rain.
Look at the hills, look at the trees and mountains,
Valley and flowing river, field and plain.

**Praise to thee, O Lord for all creation.
Give us thankful hearts that we may see
All the gifts we share, and every blessing,
All things come of thee.**

Think of the spring, think of the warmth of summer.
Bringing the harvest before winters cold.
Everything grows, everything has a season,
till it is gathered to the Father's fold.

**Praise to thee, O Lord for all creation.
Give us thankful hearts that we may see
All the gifts we share, and every blessing,
All things come of thee.**

Every good gift, all that we need and cherish,
Comes from the Lord in token of his love.
We are his hands, stewards of all his bounty.
His is the earth and his the heavens above.

**Praise to thee, O Lord for all creation.
Give us thankful hearts that we may see
All the gifts we share, and every blessing,
All things come of thee.**